

PAPER DETAILS

TITLE: TÜRKİYE'DE EZBERCİ ÖĞRETİM VE NEDENLERİ

AUTHORS: Sefa SEKİN

PAGES: 211-221

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3174>

TÜRKİYE’DE EZBERCİ ÖĞRETİM VE NEDENLERİ (Reasons of Rote Learning in Turkey)

*Yrd. Doç. Dr. Sefa SEKİN**

ÖZET

Öğretim, belli bir amaç doğrultusunda bilgi verme işidir. Ezber ise, bir metni aynıyla tekrar edebilecek şekilde akılda tutma olarak tanımlanır. Ezberci öğretim, belli bir amaç doğrultusunda, bilgilerin istenildiğinde tekrar edebilecek şekilde zihinde tutulmasını sağlamaya yönelik öğretim şeklidir. Ezbercilikte, bireyin bir bilgiyi zihinde tutabilme yeteneği ön plana çıkar. Mutlak doğru olarak kabul edilen bilgileri, bireyin zihninde kontrol altın da tutması istenir. Zihin, bir bilgi bankası gibi kullanılır. Zihnin hatırlama becerisinin geliştirilmesi dışında bireye faydası yoktur. Ezberci öğretimde özgüveni olmayan, sorunlara çözüm üretemeyen, taklitçi bireyler yetişir. Çünkü birey zihninde sakladığı bilgilerle yeni bir şeyler yaratamaz. Bilgi sorgulanmadan, eleştirilmeden, düşünülmeden depolanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ezberci öğretim, coğrafya eğitimi,

ABSTRACT

The reasons of memorization focused teaching in Turkey. Teaching is to give information for specific goals. Memorization is described as to keep a text in mind to repeat again. It is a teaching method enables to recall the knowledge when it is needed in memorization, the individual's capability of refantion of the information in mind is very important. Mind is used as a data bank. It only improves the ability of remem berence memorization fowsed teaching brings up the individiuls without self-rehence. Because individuals can not produce anything with the know ledge in his/her mind. The knowledge wan stored in the mind without exa mined, interpreted, and criticised.

Key Word: Rote Learning, geography education.

GİRİŞ

Öğretim, belli bir amaç doğrultusunda bilgi verme işidir. Ezber ise, bir metni aynıyla tekrar edebilecek şekilde akılda tutma olarak tanımlanır. Ezberci öğretim ise, belli bir amaç doğrultusunda, bilgilerin istenildiğinde tekrar edilebilecek şekilde, zihinde tutulmasını sağlamaya yönelik öğretim şeklidir. Ezbercilikte bireyin bir bilgiyi zihinde tutabilme yeteneği ön plana çıkar (Sekin, S. 2005). Ezberci öğretimde temel yaklaşım, verilen bir bilginin “mutlak doğru” olarak kabul edilmesidir. “Mutlak doğru” olarak kabul gören bilgiler, bireye bilgi yığınları şeklinde sözlü veya yazılı olarak sunulur. Bireyden bu bilgileri zihinde kontrol altında tutması ve sorulduğunda da aynıyla tekrar etmesi istenir. Bunu yapabildiği oranda birey başarılı sayılır. Ezbercilikte zihni bir bilgi bankası gibi kullanabilme, bilgiyi muhafaza etme ve gerekirse aynıyla tekrar edebilme becerisi söz konusudur. Yapılan şey zihnin hatırlama becerisini geliştirilmesidir. Zihnin hatırlama becerisinin geliştirilmesi esasen bireye çok fazla bir fayda sağlamaz. Çünkü birey zihninde sakladığı bu bilgilerle yeni bir şeyler yaratmaktan çok, taklit etmeye yönlendirilmektedir. Bu bağlamda ezbercilik, kısaca anlamadan ve hemen her alanda bellekte birçok gerek siz bilgiyi aynen tutmaya çalışmak şeklinde tanımlanabilir (Akyüz, 1999, 370).

Ezbere dayalı öğretim, taklitçi bireylerin yetişmesine katkı sağlayan bir öğretim şekli denilebilir. Ezbercilik sinema, tiyatro, konservatuar vb alanlara yönelik bireylerin yetiştirilmesinde faydalıdır. Fakat bütün öğretim kurumlarında ve öğretimin her kademesinde uygulanamaz. Ezbere dayalı öğretim öncelikle çağdaş bir öğretim şekli değildir. Ezberleme bir öğretme yöntemi olmakla birlikte bu özelliği ile öğrencilere salık verilmemelidir (Başaran 1997, 287). Bilginin ezberletilmesinin doğruluğu ve yanlışlığı bir yana, önce şu sorulara cevap bulunmalıdır.

- Bir bilgi niçin ezberletilir ya da ezberlenir?
- Bilginin ezberletilmesinin nedeni nedir?
- Ne tür bir bilgi ezberlenebilir?
- Öğretimde ezber hangi durumda kullanılmalıdır?
- Ezbersiz bir bilgi nasıl öğretilir?

TÜRKİYE’DE EZBERCİ ÖĞRETİM VE NEDENLERİ

- Ezbersiz öğretim için neler gerekir?

Öğretimin tarihi süreç içerisinde gelişimi incelendiğinde, ezbere yönelik öğretimin insanlık tarihi kadar eskilere dayandığı görülür. Eğitim tarihimizde ezbercilik, bir öğretim ve öğrenim yöntemi olarak benimsenmiştir. Tanzimat’tan sonra, medrese dışında açılan okullarda da bu geleneksel yöntem yine karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde bile bu yöntem, uygulamada tamamen kaybolmamış bir eğitim sorunudur (Akyüz, 1994, 257). Geleneksel yapıdaki öğrenme ve öğretme süreci genellikle bir dizi bilgi parçalarının öğrencilere aktarılması, bu bilgi parçalarının öğrenciler tarafından daha sonra olduğu gibi hatırlanmak üzere ezberlenmesi üzerine yoğunlaşmaktadır (Saban, 2002, 139). Eski çağdan günümüze, ezberci öğretimin yaygınlığı dikkat çekicidir. Bunun nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Bilgileri kalıcı hale dönüştürecek kalem, kağıt gibi malzemelerin yetersiz olması,
- Öğretimin dar bir çevreye yönelik olması,
- Öğretimin ağırlıklı olarak dini, ahlaki ve kültürel öğelerden oluşması,
- Yazının yeterince yaygınlaşmamış olması vb gibi.

Geçmiş toplumlarda bilgiler, parça parça veya bir bütün olarak bireylere ezberletilmekteydi. Sözgelimi, İslam toplumlarında Kur’an ayetleri ve hadisler bireyler tarafından ezberlenmiştir. Ezberleyenlere hafız denilmektedir. Hafızlık tamamen ezbere dayanan bir etkinliktir. Kur’an ayetleri satırı satırına, kelimesi kelimesine ezberlenir. İslam toplumlarının dışındaki toplumlarda da dini ahlaki ve töresel bilgilerin ezberletilmesine dayalı öğretim şekli yaygındır. Çünkü, geleneksel toplumlarda en önemli ve değerli bilgiler dini, ahlaki, ve töresel bilgilerdir. Dar kalıplar içine sıkıştırılmış bu bilgiler, “mutlak doğru” bilgi olarak görülür. Sorgulanıp, eleştirilmez. Tartışmasız aynı şekliyle ezberlenir. Metin ezberlemesi pozitif bilimlere ait kavram ve kuralların ezberletilmesi şeklinde de varlığını sürdürmüştür.

Geleneksel toplum yapısının egemen olduğu toplumlarda, bireylere verilen bilgiler, sistemsiz (empirik) ve toplumun her türlü değer yargılarını ön planda tutan bilgilerdir. Öğretimde ciddi bir amaç yoktur.

Öğretimde, temel hedef, kutsal değerlere sahip çıkma, toplumun değer yargılarını yeni nesle aktarabilmektir. Bu bilgilerin bireyin ihtiyacını karşılayıp, karşılamadığı, fonksiyonları, doğruluğu vb. üzerinde durulmaz. Birileri, bu bilgileri önemli görmüş, yeni nesle öğretilmesine karar vermiştir. Yeni nesil de bunları tartışmasız, sorgusuz öğrenecektir.

Ezberci eğitimin nedenleri araştırıldığında bunun iki temel nedene dayandığı görülür. Bunlar: dinsel eğitim geleneği ve tarım toplumu olma geleneğidir (Atabek E, Cumhuriyet, 2000). Bilindiği gibi dinsel eğitimde, sorular ve nedenler yok, yanıtlar vardır. İnacın gereği olarak yanıtlar tartış masız kabullenilir. Kutsal kitaplardaki bilgiler, geçmiş asırlarda okur-yazarlığın yok denecek derecede sınırlı olması ve bugünkü teknik olanakların bulunmaması nedeniyle ezberlenerek belleklerde tutulabilmiştir. Daha sonraki yıllarda matbaa bulunup bilgiler yazıya aktarılsa bile ezberlemek artık dinsel eğitimin geleneği durumuna gelmiştir.

Ezberci eğitimin ikinci nedeni olarak görülen tarım toplumunun eğitimi, tarımla ilgili belli başlı bilgilerin kuşaktan kuşağa aktarılan öğretilerinden oluşur. Bu eğitimin bilge kişileri yaşlılardır. Çocuklar ve gençler, hiçbir araştırma yapmadan doğru bilgileri yaşlılardan öğrendikleri şekliyle kabullenirler.

Tarım alanlarının aynı kalmasına karşılık nüfusun hızla artmaya başlaması, tarım toplumlarında ezberci eğitimin yetersiz kalmasına yol açmıştır. Aynı topraklardan daha fazla ürün alabilmek için yaşlıların verdiği bilgiler yetersiz kalmış, bunun üzerine ezberci eğitimin yerini, araştırmaya dayalı eğitim almaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak da modern tarımın girdiği toplumlarda bilge kişilik, büyükbabalardan genç araştırmacılara ve öğretmenlere geçmiştir.

Modern tarıma geçişle birlikte tarım toplumunun yerini sanayi toplumunun alması ile ezberci eğitimden kaçış daha da hız kazanmıştır. Bu yeni toplumlarda bilen değil; düşünen, araştıran, sorgulayan ve tartışan insanlara gereksinim duyulmuştur. Bu anlayışı benimseyen toplumlar son 100 yılda bilim ve teknolojiye bugün bilinen noktaya gelirken, ezberci eğitimi sürdürenler, ilkel tarım toplumu olmaktan kurtulamamışlar, çağdaş eğitimi uygulayarak bilim ve teknolojiye öne çıkan toplumların güdümüne girmek zorunda kalmışlardır. Eğitim sistemi

konusunda ülkemizde daha karmaşık bir durum söz konusudur (Eşme, Cumhuriyet, Temmuz, 2002).

I. EZBERCİ ÖĞRETİMİN ETKİLERİ

Ezberci öğretimin sonucu olarak toplumun, değer yargısını, önemini bilen, fakat mesleksiz bireyler yetişir. Bunlar sorgulama, eleştirme ve yorumlama becerisi olmayan, taklitçi bireylerdir. Düşünemeyen, sorgulayıp, eleştiremeyen bu bireylerin kendilerine özgüvenleri de yoktur; yaratıcı olmaktan çok taklitçi oldukları için, kendilerini yönetmekten bile acizdirler. Kendi ayakları üzerinde duramayan, sorunlara çözüm bulama yan bireylerdir. Çoğunluğun bu tür bireylerden oluştuğu mesleksiz bir toplumda, bilimsel, teknik, ekonomik gelişmeler çok yavaştır. Sonuçta toplum ekonomik, teknik, sosyal, hukuki, sağlık ve eğitimle ilgili sorunlarının çözümünü de dışarıdan bekler. Doğal ve beşeri zenginliklerini kullan maktan acizdir. Varlık içinde yokluk çeker. Gereğince gelişmemişliğinin nedenini de dışarılarda arar. Bazı güçlerin, kendilerini geri bıraktığı kana ati egemendir. Geri kalmışlık duygusunu, ezikliğini, geçmişi ile övünmekle bulmaya çalışır. Ezberci öğretimin egemen olduğu toplumlarda meslek siz, özgüvensiz, taklitçi, sorunlarını çözemeyen bireylerin yetişmesi doğaldır. Bu tür bireylerin yetiştiği, yaygın olduğu toplum çağdaş bir toplum olamaz.

Osmanlı Devleti döneminde medreseler en revaçta olan öğretim kurumlarıydı. Dini ve pozitif bilimlere ait bilgilerin öğretildiği medreselerde, öğretimin temeli ezbere dayanmaktaydı. Kur’an ayetleri ve sünnetle ilgili bilgilerin ezberlenmesi bir zorunluluktü. Pozitif bilimlere ait bilgilerin de ezberletildiği görülür. Fizik, kimya, matematik vb. pozitif bilimlere ait temel kavram ve kurallar ezberletilerek öğretilirdi.

Cumhuriyet Türkiye’sinde de başlangıçta, medreselerdeki ezberci öğretim şekli varlığını korumuştur. Açılan Batılı tarz okullarda pozitif bilimlere ait kavram ve kurallar “mutlak doğru bilgiler” olarak kabul edilmiş. Bu bilgilerin ezberletilmesine dayalı bir öğretim etkili olmuştur. Esasen bu durum büyük ölçüde bugün de varlığını sürdürmektedir. Geçen yüzyıllarda dini, ahlaki ve kültürel bilgilerin ezberletilmesine dayanan, sorgulamadan, eleştirmeden, yorumlamadan öğrenme şekli olan ezberci öğretim, Türkiye’de ilköğretimden üniversiteye kadar her kademede varlığını sürdürmektedir. 2000 yılına kadar ders programları, ders kitapları ve öğretmenlerin genelinin uygulaması olarak Türkiye’de

çağ dışı bir öğretim şekli olan ezberci öğretim vardı. Bu öğretimden şikâyet eden bakan, akademisyen ve öğretimle ilgili bürokratların varlığına rağmen ezberci öğretim etkinliğini nasıl sürdürebilmekteydi?

Ezberci öğretimin varlığını sürdürmesinin temel nedenleri olarak şu hususlar sıralanabilir:

1. Öğretimin içinde görev yapan öğretmen, akademisyen ve bürokratların “ezberci öğretimin” ne olduğunu ciddi olarak sorgulamamaları, ezberci öğretimi tanımlayıp açık seçik ortaya koyamamış olmaları,

2. Eğitim bilimleri ile ilgili çalışmalar yapan akademisyenlerin de ezberci öğretimin nedenlerini, sonuçlarını gereğince topluma, MEB bürokratlarına, karar mercilerine tanıta mamaları, önemini yeterince vurgulamamaları,

3. 21. yy’ a girmemize karşın toplumda alışıla gelmiş olan ezberci öğretimin bir alışkanlık olarak devam etmesi, bu alışkanlığın öğretmen, öğrenci, veli ve bürokratlar tarafından da benimsenmesi,

4. Ezberci öğretimin önemli bir sorun olarak algılanmaması,

5. Uygulanan sistemin her şeyi ile ezberci öğretime dayanması,

6. Ezbersiz öğretim sisteminin bilinmemesi,

7. Öğretim programları, amaçları, ders kitapları ve öğretmenlerin ders işleme modelinin ezberci öğretime yönelik olması,

8. Öğrenci ve velilerin zaman zaman ezberci öğretimden şikâyetçi olmalarına karşın, organizeli olarak, etkin bir şekilde ezberci öğretimi reddetmemeleri,

9. Eğitim ve öğretimden yasa ile yetkili kılınan Talim ve Terbiye Kurulu’nun yetkisiz kimselerden oluşması ve hayati önemi olan bu hususlarda fikir üretip uygulamaya koyamaması,

10. Türkiye’de eğitim ve öğretimin uzun soluklu, çağdaş ve ulusal bir hedefinin bulunmaması,

11. MEB’ in öğretim konusunda uzmanlaşmış, çağdaş program ve amaçları bilen akademisyenlerin önerilerini göz ardı etmesi,

12. MEB' de program, amaç ve kitap hazırlamada yeterli bilgi düzeyine sahip elemanların istihdam edilmemesi, yapılanmanın çağdaş düzeyde olmaması.

2) EZBERCİ ÖĞRETİME NEDEN OLAN UNSURLAR

Türkiye'de 2000 yılına kadar etkinliğini sürdüren ezberci öğretime neden olan unsurların başlıcaları şu şekilde sıralanabilir.

a. Öğretim Programlarının Amaçları

Çağdaş öğretimin temelinde öğretim programlarının amaçları yer alır. 2000'li yılların başına kadar Türkiye'de her hangi bir dersin öğretim programının amaçları incelendiğinde, öğrencileri ezbere yönlendirici özellikler taşıdığı görülür. Amaçların temelde ezberciliğe yönlendirdiğini şu ifadeler kanıtlamaktadır. Bildi, tanıdı gördü, anladı, öğrendi vb. gibi. Amaçların her biri bu tür ifa delerle bitmektedir. Sorguladı, eleştirdi, yorumladı, analiz etti, sentez yaptı, düşündü vb. ifadelerle yer verilmemektedir. Oysa ezbersiz öğretim sorgulayan, yorumlatan, eleştiren bir öğretimdir. Dersin amaçları öğrenciyi ezberletmeye yönelik özellikler taşımak taydı. Ezbersiz öğretim için öncelikle ders programlarının amaçları yenilenmelidir (Sekin, 2001). Sorgulayan, yorumlatan, düşündüren, eleştirebilen amaçlar ortaya konulmalıdır (MEB İlköğretim Okulu Programı Amaçları, 1997). Amaçların belirlenmesinde, öğrencinin bireysel özelliklerinin (bilişsel, duyuşsal ve psikomotor) bilinmesi son derece önemlidir (Bakaç, 2000).

b. Ders programları

Ders programları da 2000'li yıllara kadar ezberci öğretime yönelikti. Programlarda tanımlar ve kurallar ön planda tutulmaktadır. Kavram ve kuralların, tanımların esas alındığı programlarda, öğrenciden bu kavram ve tanımları ezberlemesi beklenmektedir. Nitekim öğrenci de bu kavram ve tanımları ezberlemeye çalışmaktadır. Sözelimi, küçük ve büyük kan dolaşımının tanımı vb. gibi her derste onlarca tanım ve kavram öğrencilere ezberletilmektedir (Sekin, 2002). Ders programlarındaki kavram ve tanımlamaya dayalı bilgi yığınları, öğrencinin günlük hayatta ihtiyacını karşılamadan uzak, işlevsel olmayan bilgilerdir. Öğrenci, bilim öğrenmek adına bu bilgileri ezberlemekte, beynini bir bilgi deposu gibi kullanmak tadır. Ezbersiz öğretim için programların yenilenmesi gerekir. Öğrencinin günlük hayatta

kullanabileceği, ihtiyaçlarını karşılayıcı, işlevsel programların hazırlanması acilen bu programların uygulamaya konulması gerekmektedir (Sekin, 2001). Uygulanmakta olan programlarda amaç, içerik, öğretim durumları ve değerlendirme boyutlarında bazı aksamalar ve eksiklikler görülebilmektedir. Bu nedenle programın uygulanması sonu cunda, yetersiz kalan ya da ters işleyen öğelerin olup olmadığı; varsa aksaklıkların programın hangi öğelerinden kaynaklandığını belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla programın değerlendirilmesi gerekir (Demirel, 1999). 2002’den itibaren bu gerçek görüldü ve programlar yenilendi.

c. Ders Kitapları

Çağdaş öğretimin vazgeçilmez unsurlarından biri de ders araç ve gereçlerinden olan ders kitaplarıdır. Ders kitapları, ilgili dersin program ve amaçları doğrultusunda hazırlanır. Öğrencinin okul dışında da öğretimine fırsat tanıyan bu kitaplar, öğrencinin seviyesine uygun olarak hazırlanır. Bu hazırlıkta yazı büyüklüğü (punto), kelime uzunluğu, verilen bilgilerin seviyeye uygunluğu vb. gibi birçok önemli unsur göz önünde bulundurulur.

Çağdaş toplumların ders kitaplarında ezberci öğretimi önleyen özellikler bulunmaktadır. Bunun da başında az metin (anlatım), bol görsel materyale (resim, grafik, şekil vb.) yer verilmesi gelir. Bol görsel materyalin, az metnin bulunduğu bir ders kitabında öğrenci istese de ezberciliğe gidemez. Bu yönüyle MEB’in 2000’li yılların başlarına kadar onayladığı kitapların ezberciliğe yönelik olduğu görülmektedir (Sosyal Bilgiler 4-5-6-7-8). Onay almış Sosyal Bilgiler ders kitaplarının tamamı tarafımızdan incelendi ve ayrı bir makale konusu olarak yayınlanacaktır. Çok anlatım (metin), az görsel esaslı kitaplardır. Sosyal bilgiler ders kitaplarının hemen tamamında %70’e yakın yazı %30’dan az görsel materyale yer verilmiştir. Konu başlığı altında her türlü bilgi, teferruat derecesinde verilmektedir. Öğrenciye de bilgileri öğrenmek adına ezberlemek kalmaktadır. Kitaptaki konular bilgi yığınları şeklinde verilmekte, öğrenciye “bunları mutlaka öğren” mesajı iletilmektedir. Öğretmenler de öğrencilerin bu bilgileri ne kadar öğrendiğini test eden yazılı ya da sözlü sınavlar yapmaktaydı. Bu bilgileri satırı satırına öğrenen (ezberleyen) öğrenciler başarılı görülmekteydi. Bunun bir

sonucu olsa gerek, binlerce okul birincisi ÖSS sınavlarında başarısız olmaktadır.

MEB yetkilileri öğrencileri ezberciliğe yönelten bu kitap modelini şu gerekçelerle savunmaktaydı:

- Öğrencinin okul dışında da bilgi edinebilmesini sağlamak,
- Öğretmensiz olarak da öğrencinin bilgi edinebilmesini sağlamak,
- Öğretmenlerin yetersiz olabileceği düşüncesi,
- Öğretmenin sınıfta anlatacağı her türlü konuyla ilgili bilgiyi kitapta sunarak, konu dışında bilgiler vermesini önleyebilmek,
- Öğretmenin ne anlatacağının belli olmaması (öğretmene güven meme).

2000'li yılların başına kadar ezberci öğretimi ortaya çıkaran unsurlardan birinin de ders kitapları olduğu görülmektedir. Çağdaş toplumlar bu sorunun az metin, bol görsel ağırlıklı kitaplar hazırlayarak çözmüşlerdir. Ezbersiz öğretim için MEB'in en kısa sürede çağdaş ülkelerdeki gibi bol görsel ağırlıklı kitap modelini uygulamaya koymasına gerekmektedir. 2004' den itibaren hazırlanan ders kitapları buna uygun olarak hazırlanmıştır.

d. Ders İşleme Metodu

Çağdaş toplumlarda dersler diyalog içinde işlenir. Öğretmen ve öğrenci derste aktif haldedir. Hemen her öğrencinin işlenen konuyla ilgilenmesi sağlanır. Sınıftaki öğrenci sayısı öncelikle buna uygundur. AB üyesi ülkelerde ortalama sınıf mevcudu 24 öğrencidir. Bu sayede öğretmenler de öğrencileri zinde tutacak şekilde, ezbere kaçmadan drama, araç, gereç vb. metotları kullanarak konuları işler.

Ülkemizde genel olarak sınıflardaki öğrenci sayısı çağdaş anlamda ders işlemeye elverişsizdir. İstanbul'da sınıf mevcudu ortalaması İstanbul il Milli Eğitim müdürü A. Özerin verdiği bilgilere göre, liselerde 44, İlköğretimde 47'dir. Yoğun göç alan Sultanbeyli, Bağcılar ve Gaziosmanpaşa gibi ilçelerde ise bir sınıfa 70 - 80 öğrenci düşmektedir (Özer, 2007).

2004 yılına kadar stajyer öğrencilerimizin %98'i staj raporlarında, derslerine girdikleri öğretmenlerin motivasyonlarını kaybettiğini gözlemlediklerini dile getirmektedirler. Haftalık staj raporu görüşmelerimizdeki verilere göre öğretmenlerin %85'i konuları ödev vererek bir öğrenciye anlattırarak, kitaptan okutarak vb. şekilde geçıştirdiklerini beyan etmektedirler. %90'ı herhangi bir ders araç - gereci kullanılmadan monoton bir şekilde ders yapıldığını dile getirmektedirler. %75'i öğrencilerin de dersi dinleme dikleri, arkadaşlarıyla konuştukları, gürültü - patırtı yaptıkları, öğretmenlerin ders boyunca bağırıp öğrencileri uyarmaktan ders yapılamadığını haftalık raporlarında belirtmişlerdir. %80'i öğrencilerin genelde kendilerini derse veremediğini ve ders dışı konularla ilgilendiklerini gözlemlemişlerdir. %40 kadarı da soru soran, sorgulayan, eleştiren, öğrencilerin arkadaşları ve öğretmenleri tarafından dışlanmakta olduklarını gözlemlediklerini ifade etmektedirler.

Ezberci öğretimin en kötü yönlerinden biri de şüphesiz ki soru soran öğrencilerin dışlanmasıdır. Çağdaş toplumlarda öğrencinin soru sorması, sorgulaması, eleştirmesi teşvik edilmektedir. Ezbersiz öğretimde öğrencinin düşünme becerisini geliştirme temel amaçtır. Soru soran, sorgulayan, yorumlayan ve eleştiren öğrenci düşünme becerisini geliştirmektedir. Verilen bilgileri aklın süzgecinden geçirmekte, kritik yapmaktadır.

4) SONUÇ:

Ezberci öğretim bir kader değil, yanlış öğretim sisteminin bir sonucudur. 2000'li yılların başlarına kadar öğretim programlarının amaçları, öğretim programları, ders kitapları, öğretmenlerin sınıfta ders işleme metodu ezberci öğretime yönelikti. Ezbersiz öğretim için bu hususlardaki yanlışların acilen düzeltilmesi gerekiyordu. Sorunlarını çözebilen, ayakları üzerinde duran yaratıcı bireylerin yetişmesi için; sorgulayan, eleştiren, yorumlayan, analiz eden, kısaca düşündüren bir öğretim sistemini uygula maya koymamız gerekmektedir. MEB 2000'li yıllarda buna yönelik çalışmaları başkanlığını üstlendiğim bir komisyona görev olarak verdi. Yukarıda ana başlıkları verilen konularda komisyon çalışmaları 2004' e kadar sürdürüldü. 2004'den sonrada yürürlükteki ders programları, ders kitapları uygulamaya konuldu. Zorunlu olarak öğretmenlerin ders işleme yöntemleri de değişti.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y., 1994. Türk Eğitim Tarihinde Öğretimde Ezbercilik ve Kaynakları. XI. Türk Tarih Kongresi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Akyüz, Y., 1999. Türk Eğitim Tarihi, Alfa Aktüel Kitapevleri, İstanbul.
- Atabek, E., 2000. Eğitim Neden ve Nasıl Değiştirilmelidir? Haziran 2000, Cumhuriyet.
- Bakaç, M. 2000. Fen Eğitiminde Başarının Arttırılmasında Amaçların Önemi. MEB Dergisi, 147.
- Başaran, İ.E., 1997. Eğitim Psikolojisi, Gül Yayınevi, Ankara.
- Demirel, Ö. 1999. Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme Ankara: PegemA Yay.
- Doğanay, H., 1993, Coğrafya'da Metodoloji. MEB Yayınları. İstanbul.
- Doğanay, H., 2002. Coğrafya Öğretim Yöntemleri. Aktif Yayınları. Erzurum.
- Eşme, İ., "Ezberci Eğitim Depremden Beter", Cumhuriyet, 5 Temmuz 2002.
- MEB. 1948, 1968, 1995, İlkokul Programı. MEB Basımevi. İstanbul.
- MEB. 1997. İlköğretim Okulu Programı. MEB Yayınları. Ankara.
- Özden, Y., 2000. Öğrenme ve Öğretme. PegemA Yayınları. Ankara.
- Öztürk, C., 1996. Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası. T.T.K. Yayınları. Ankara.
- Saban, A., 2002. Öğrenme ve Öğretme Süreci. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Sekin, S., Günümüz Türkiye'sinde Coğrafyanın Sorunları ve Çözüm Önerileri (Marmara Üniversitesi 2.Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirisi. İstanbul.
- Sekin, S., 2001, Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Marmara Coğrafya Dergisi, sayı 3, İstanbul.
- Sekin, S., 2002, Coğrafya Dersinin Temel Öğretim Sorunları. Marmara Coğrafya Dergisi, sayı 5, İstanbul.